

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

ІНСТИТУТ АРХІВОЗНАВСТВА

ХРЕНОВ Костянтин Костянтинович

(13.02.1894–11.10.1984) – учений в галузі електрозварювання,
академік АН УРСР (1945), член-кореспондент АН СРСР (1953)

ФОНД № 184

Опис № 1
за 1911 –1984 рр.

Київ – 2001

Список аббревіатур і скорочень

АН СРСР	–	Академія наук Союзу Радянських Соціалістичних Республік
АН УРСР	–	Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки
КПІ	–	Київський політехнічний інститут
м.	–	місто
МВТУ ім. Баумана	–	Московське вище технічне училище ім. Баумана
МЕМІІТ	–	Московський електро-механічний інститут інженерів транспорту
обл.	–	область
р.	–	рік
США	–	Сполучені Штати Америки

ПЕРЕДМОВА

Академік АН УРСР, член-кореспондент АН СРСР Костянтин Костянтинович Хренов народився 13 лютого 1894 р. у м. Боровську (тепер Калузька обл., Росія). Навчався в Нижегородському реальному училищі. Закінчивши його у 1911 р. вступив до Петербурзького електротехнічного інституту. Змушений самостійно діставати кошти на існування, майбутній вчений у 1915 р. влаштувався на роботу до технічної контори інженера В.Д. Ніко-льського та професора А.Є. Маковецького. Під час навчання в інституті К.К. Хренов, крім електротехніки, зацікавився також хімією і був зарахований на електрохімічний відділ.

Після закінчення інституту, у 1918 р., К.К. Хренов переїхав до м. Уфи, де спочатку працював на залізниці, а згодом завідувачим міською електростанцією та водопроводом. Тут він розробив попередній план електрифікації Уфимської губернії.

У 1921 р. К.К. Хренова запросили на викладацьку роботу до Петроградського електротехнічного інституту. У 1923–1932 рр. він, не залишаючи роботи в інституті, почав працювати інженером в електромашинобудівному тресті (Елмаштресті). Саме тут К.К. Хренов зацікавився дуговим електрозварюванням і почав систематично займатися вивченням зварювальної техніки, спеціальної літератури і проведенням експериментальних досліджень у лабораторії. За короткий час електрозварювання стало його основною спеціальністю. У 1925 р. К.К. Хренов написав першу, досить велику статтю оглядового характеру, яку надрукували в журналі “Техника и производство”.

В результаті реорганізації електропромисловості у листопаді 1925 р. К.К. Хренов переїхав до м. Москви, де у Державному електротехнічному тресті продовжив свою роботу. У зв'язку з відсутністю вітчизняних праць з питань електрозварювання К.К. Хренов написав практичний посібник для виконання і застосування дугового зварювання й догляду за електрозварювальним устаткуванням, що вийшов з друку в 1927 р. Також була складена програма та написані методичні розробки для підготовки заводських електрозварників.

У 1930 р. К.К. Хренов був відряджений до Німеччини для ознайомлення з електрозварюванням і виробництвом електрозварювальних машин.

З 1928 р. по 1947 р. вчений працював у Московському інституті інженерів залізничного транспорту. У 1930 р. К.К. Хренова було призначено доцентом, а в 1933 р. – професором. З кінця 1932 р. учений залишив роботу в електропромисловості і цілком перейшов на викладацьку роботу у вузи. У 1932–1947 рр. працював у МВТУ ім. Баумана. Створивши дві великі зварювальні лабораторії – в МЕМІТі і МВТУ ім. Баумана, – К.К. Хренов, поряд з організацією навчальних лабораторних занять, багато часу і сил приділяв науковим дослідженням різних способів зварювання. Вчений досліджував зварювальну дугу,

розробляв нові типи джерел струму для дугового зварювання, розробив оригінальний спосіб магнітного регулювання контактних машин, виконав оригінальні дослідження термітних сумішей для термітного зварювання металів. Багато досліджень виконав у галузі фізичних методів контролю металу без руйнування (дефектоскопія). Найцікавішою роботою К.К. Хренова є розроблення методу підводного дугового зварювання і різання металів. Одним з перших він почав працювати над зварюванням кольорових металів.

Діяльність на цій ниві було високо оцінено. У 1932 р. К.К. Хренова обрали членом президії Всесоюзного наукового інженерно-технічного товариства зварників.

У 1941 р. К.К. Хренов став доктором наук, а у лютому 1945 р. вченого було обрано академіком АН УРСР, і з того часу він працював в системі АН УРСР. Розпочав роботу у Інституті електрозварювання (1945–1948): брав участь у відновленні й розгортанні роботи інституту після повернення з евакуації. У 1946 р. К.К. Хренов за дорученням Президії АН УРСР виконував роботу по розміщенню замовлень АН УРСР на наукове устаткування в Німеччині за рахунок репарацій. З 1947 р. крім наукової роботи вчений виконував і адміністративні обов'язки як заступник директора з наукової частини. Одночасно почав працювати в КПІ (1947–1958). З 1949 р. по 1952 р. К.К. Хренов працював заступником директора КПІ з наукової роботи. У 1949–1961 рр. – зав. лабораторії і відділу Інституту електротехніки АН УРСР. З 1961 р. знову працював в Інституті електрозварювання АН УРСР: 1961–1973 рр. зав. відділом електрометрії, з 1973 р. – старший науковий співробітник-консультант.

Післявоєнні наукові дослідження присвячені різанню сталі великих товщин киснем низького тиску, аргоно-дуговому та газопресовому зварюванню, поверхневому дуговому гартуванню, дуговому зварюванню алюмінію та його сплавів, теорії джерел струму для живлення зварювальної дуги, дальшому удосконаленню і розвитку керамічних флюсів, електричному конденсаторному зварюванню.

У 1953–1961 рр. – член Президії АН УРСР і голова бюро Відділення технічних наук АН УРСР. З жовтня 1953 р. – член-кореспондент АН СРСР.

К.К. Хренов приділяв багато уваги громадській роботі. Був депутатом Радянської районної ради депутатів трудящих м. Києва, членом редколегій журналів “Сварочное производство”, “Автоматическая сварка”, “Наука і життя”, відповідальним редактором видання “Нариси з історії техніки і природознавства”, головою Українського відділення Радянського національного об'єднання істориків природознавства і техніки.

К.К. Хренов був нагороджений орденами: “Знак Пошани” (1943), Трудового Червоного Прапора (1945, 1964), Леніна (1954), Жовтневої революції (1974); медаллю “За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.” (1945).

У 1955 р. К.К. Хренову присвоєно звання заслуженого діяча науки і техніки.

Помер академік К.К. Хренов 11 жовтня 1984 року у Києві.

Документальні матеріали академіка К.К. Хренова надійшли до Інституту архівознавства НБУВ у 1975, 1985 та 2001 роках із видавництва “Наукова думка”, від вдови вченого Т.Ю. Хренової та архіву Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона у вигляді розсипу. Серед матеріалів щоденник, машинописні копії наукових праць, докторська дисертація вченого, матеріали до книги «Виспоминання и встречи», авторські свідоцтва і патенти, диплом доктора наук та атестат професора, різні посвідчення, орденські книжки, біографічний нарис про вченого, велика кількість фотодокументів. В процесі науково-технічної обробки документів було сформовано 62 справи. Враховуючи невелику кількість справ на них було складено один опис. Опис включає чотири розділи:

I – Наукові та науково-популярні праці: включає 12 справ за 1933–1979 роки;

II – Біографічні матеріали та документи про К.К. Хренова: включає 20 справ за 1938–1984 роки;

III – Документи про діяльність: включає 8 справ за 1928–1942 роки;

IV – Фотодокументи: включає 22 справи за 1911–1970 роки.

Документи в опису розміщені за хронологією в рамках кожного розділу. Документи, які не вдалося датувати, розміщені в кінці кожного розділу. У деяких випадках вказується мова документа (якщо він не україномовний). Листування представлено двома справами, які включені до розділу другого – Біографічні матеріали та документи про К.К. Хренова.

Передмову склала зав. сектору наукового дослідження і формування фондів особового походження

С.В. Старовойт

НБУВ
Інститут архівознавства

Фонд № 184
Опис № 1 справ фонду
особового походження
ученого в галузі електро-
зварювання, акад. АН УРСР
К.К. ХРЕНОВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор Інституту
архівознавства НБУВ
_____ Л.А. Дубровіна

№ п/п	Заголовок справи	Крайні дати	Кіл-ть арк.	Примітки
1	2	3	4	5
<i>Розділ I. Наукові та науково-популярні праці</i>				
1.	Электросварка под водой Стаття. Друк. відбиток. Мова рос. 1 док.	1933 р.	2	
2.	Исследование процессов в стационарной сварочной дуге. Докторська дисертація Машинопис. Мова рос. 1 док.	1939 р.	446	
3.	Дуговой разряд и его возможные применения. Стаття. Автограф. Мова рос. 1 док.	[Червень – серпень] 1946 р.	7	Закінчення відсутнє
4.	Новости сварочной техники. Брошура та ілюстрації до неї. Машинопис з авт. правками. Мова рос. 1 док.	1948 р.	99	

1	2	3	4	5
5.	Керамические неплавленные флюсы для автоматической сварки. Стаття. Машинопис з авт. правками. Мова рос. 1 док. Опубл.: Сборник, посвященный 80-летию со дня рождения и 55-летию научной деятельности Е.О. Патона.- Киев, 1951.- С. 229-234.	10 жовтня 1951 р.	6	
6.	Технические институты АН УССР приходят с новыми достижениями к XX съезду КПСС. Аналітичний огляд. Машинопис з авт. правками. Мова рос. 1 док.	6 січня 1956 р.	21	
7.	Академик Георгий Иосифович Сухомел. Стаття. Машинопис з авт. правками. Мова рос та укр. 1 док., 2 прим. Опубл.: Вісник АН УРСР.- 1958.- № 10.	[30 серпня 1958 р.]	18	
8.	Віктор Васильович Данилевський. Брошюра в співавторстві з П.І.Гніп. Машинопис з авт. правками. 1 док.	1963 р.	80	
9.	Щоденник. Автограф. Мова рос. 1 док.	11 квітня 1965 р. – липень 1977 р.	96	
10.	Книга “Воспоминания и встречи” та матеріали до неї (план-проспект, план, схема біографії, анотація змісту). Автограф, машинопис. Мова рос. 5 док.	14 грудня 1969р.– 19 березня 1975 р.	121	

1	2	3	4	5
11.	У истоков развития науки о сварке. Стаття. Друк. відбиток. Мова рос. 1 док.	1979 р.	3	
12.	Бібліографія праць вченого з короткими анотаціями. Машинопис. Мова рос. 1 док.	Вересень 1953 р.	13	
<i>Розділ 2. Біографічні документи та документи про К.К. Хренова</i>				
13.	Особова справа К.К. Хренова. Автограф, машинопис, друк. відбиток. Мова рос. та укр. 1 док.	7 травня 1938 р. – 11 жовтня 1984 р.	153	
14.	Особові листки з обліку кадрів. Автограф. Мова рос. 3 док.	19 квітня 1942р. – 12 вересня 1953 р.	6	
15.	Вітальні адреси К.К. Хренову з нагоди ювілеїв, присвоєння звання “Почесний залізничник”, нагородження орденом “Знак Пошани”. Рукопис, друк. відбиток. Мова рос. 5 док.	9 квітня 1944 р. – 1984 р.	9	
16.	Почесна грамота за хорошу роботу при організації учбового процесу в роки Великої Вітчизняної війни. Мова рос. 1 док.	24 липня 1944 р.	1	

1	2	3	4	5
17.	Орденські книжки та посвідчення на медалі. Мова рос. 5 док.	6 листопада 1945 р. – 8 травня 1979 р.	12	
18.	Диплом доктора наук та атестат професора. Оригінали. Мова рос. 2 док.	31 грудня 1947 р.	4	
19.	Біографічна довідка про К.К. Хренова. Машинопис. Мова рос. 1 док.	19 лютого 1952 р.	2	
20.	Посвідчення про присудження III премії Всесоюзного конкурсу по економії електроенергії. Мова рос. 1 док.	1 листопада 1952 р.	2	
21.	Анкета з біографічними даними, заповнена для Головної редакції “Большой Советской Энциклопедии”. Машинопис. Мова рос. 1 док.	13 грудня 1955 р.	2	
22.	Депутатські квитки. Оригінали. 2 док.	3 березня 1957 р., 5 березня 1961 р.	2	
23.	Посвідчення співробітника Інституту електрозварювання АН УРСР Мова рос. 1 док.	31 грудня 1963 р. – 31 грудня 1966 р.	1	

1	2	3	4	5
24.	Запрошення на ювілейне засідання, присвячене 70-річчю від дня народження та 50-річчю наукової діяльності. Друк. відбиток. Мова рос. 1 док.	28 лютого 1964 р.	2	
25.	Автобіографія. Машинопис. Мова рос. 1 док.	14 травня 1964 р.	4	
26.	[Н.] Дешин. “Академик К.К. Хренов”. Стаття до 76-річчя від дня народження в газеті “За коммунізм”. Мова рос. 1 док.	24 грудня 1970 р.	1	
27.	Лист синові Костянтину. З м. Києва до м. Москви. Автограф. Мова рос. 1 док.	1 травня 1971 р.	1	
28.	Каганов [Н.Л.] Славний юбилей. Стаття про К.К. Хренова в газеті “Бауманець” Друк. відбиток. Мова рос. 1 док.	8 грудня 1972 р.	1	
29.	Лист до письменника Д. Граніна з відгуком на його книгу “Эта странная жизнь”. Машинопис. Мова рос. 1 док.	19 березня 1975 р.	1	

1	2	3	4	5
30.	Диплом лауреата премії Ради Міністрів СРСР № 02036 Оригінал. Мова рос. 1 док.	8 квітня 1982 р.	2	
31.	Вітальна кореспонденція до свят. 3 док.	1982 р., б/д	3	
32.	Урядова телеграма Т.Ю. Хреновій із співчуттям про смерть вченого. 1 док.	1984 р.	1	
<i>Розділ 3. Документи про діяльність</i>				
33.	Патенти на пристрій для безперервного дугового електрозварювання. Друк відбиток, машинопис. Мова рос. 2 док.	17 жовтня 1928р., 18 травня 1929 р.	2	
34.	Акт про випробування апарату для електролітичного відбілювання системи К.К. Хренова на Московській ситце-набивній фабриці ім. Свердлова. Машинопис. Мова рос. 1 док., 2 прим.	23 квітня 1929 р.	2	
35.	Технічне описання винаходу “Меха-низм для подачі електродної про-волоки при дугової електросварке”. Машинопис. Мова рос. 1 док., 2 вар.	30 червня 1930 р.	5	
36.	Патент на спосіб електричного дугового зварювання та креслення. Друк. відбиток, машинопис, калька. Мова рос. 2 док.	16 лютого 1931 р.	2	

1	2	3	4	5
37.	Креслення до винаходів К.К.Хренова. Калька. Мова рос. 2 док.	24 квітня 1931 р., б/д	2	
38.	Авторське свідоцтво на “Устройство для зажигания электросварочной дуги током повышенного напряжения низкой частоты”. Друк. відбиток, машинопис. Мова рос. 1 док.	20 червня 1932 р.	1	
39.	Технічне описання винаходу “Стабилизатор для дуговой электросварки”. Автограф, калька. Мова рос. 1 док.	1 квітня 1936 р.	2	
40.	Календарний план лекцій по курсу “Сварка металлов”. Автограф. Мова рос. 1 док.	Березень – квітень 1942 р.	1	
<i>Розділ 4. Фотодокументи</i>				
41.	Фотопортрети різних років. 3x4 см, 4x5 см, 8x12см, 11x16 см, 13x22 см, 23x30 см, 21x14 см. 25 док.	[1911 р. – 1974 р.]	25	
42.	Фото біля зварювального агрегату СМ-1 на заводі “Електрик” (перший справа К.К. Хренов). 21,5 x 14 см. 1 док.	1924 р.	1	
43.	Фотографії К.К. Хренова на відпочинку. 11 x 8 см, 13 x 8 см, 13,5 x 6 см. 10 док.	1929 р. – 1965 р.	10	

1	2	3	4	5
44.	Фото випускників МВТУ ім. Баумана. 11x7 см, 17x11 см, 19x14 см, 13x10см. 46 док.	1930 р. – 1978 р.	46	
45.	Фото вченого під час перебування у закор-донних відрядженнях (Франція, США, Югославія, Німеччина). 11x8 см, 17x12 см, 13x8 см, 10x10 см, 18x11 см. 33 док.	1930 р. – 1965 р., б/д	33	
46.	Фото К.К. Хренова під час роботи у МЕМІТі та МВТУ ім. Баумана. 21 x 13, 15 x 9. 5 док.	[1933 р.] – 1944 р.	5	
47.	Фото К.К. Хренова з групою нагороджених орденом “Знак Пошани”. (Хренов у 1-му ряду третій зліва). 17 x 10,5 см. 1 док.	22 жовтня 1943 р.	1	
48.	Фото слухачів курсів підводного зварювання і різання металів (третій зліва у 2-му ряду К.К. Хренов). 22 x 13 см. 2 док.	1944 р.	2	
49.	Фото К.К. Хренова – генерал–директора тяги 2 рангу з дружиною в групі осіб. 5 x 7,5 см, 13 x 20 см. 2 док.	[1940–ві рр.]	2	
50.	Фото К.К. Хренова, М.М. Борта та інших осіб. 17 x 11,5 см 1 док.	[1940 – 1950-ті рр.]	1	
51.	Фото К.К. Хренова серед випускників КПІ 15 x 10 см. 2 док.	1952 р.	2	

1	2	3	4	5
52.	Фото К.К. Хренова під час нагородження орденом “Трудового Червоного Прапора”. 20 x 17 см. 1 док.	25 квітня 1964 р.	1	
53.	Фото К.К. Хренова та П.І. Севбо у 1 корпусі Інституту електрозварювання АН УРСР біля експозиції, присвяченої Є.О. Патону. 11 x 17 см. 5 док.	15 лютого 1967 р.	5	
54.	Фото К.К. Хренова з його учнем П.С. Татарінцевим. 10 x 15 см, 17 x 11 см. 3 док.	1969 р., 1980 р.	3	
55.	Фото К.К. Хренова із співробітниками в робочих приміщеннях Інституту електрозварювання АН УРСР. 15 x 11 см, 17 x 11 см, 23 x 18 см. 6 док.	[1960–70-ті рр.]	6	
56.	Фото К.К. Хренова – учасника симпозиуму, присвяченому 100-річчю від дня народження Є.О. Патона. 12 x 8 см. 1 док.	Травень 1970 р.	1	
57.	Фото К.К. Хренова з невстановленою особою на Володимирській гірці у Києві. 14 x 9 см. 7 док.	Серпень 1970 р.	7	
58.	Фото К.К. Хренова з дружиною. 11 x 8 см, 14 x 9 см, 17 x 11 см. 5 док.	Б/д	5	

1	2	3	4	5
59.	Фото К.К. Хренова різних років. 7 x 11 см, 18 x 12 см. 6 док.	Б/д	6	
60.	Фото К.К. Хренова зі своїм домашнім улюбленцем. 4 x 6 см, 11 x 15 см, 15 x 21 см. 4 док.	Б/д	4	
61.	Фотографії проведення електрозварювальних робіт під водою [під керівництвом П.С. Татарінцева]. 9 x 13 см, 13 x 18 см. 7 док.	Б/д	7	
62.	Фото П.І. Севбо на відпочинку. 7 x 5, см 11 x 8 см, 14 x 11 см, 8 x 11 см, 23 x 15 см. 9 док.	Б/д	9	

Всього до даного опису включено 62 (шістдесят дві) справи з № 1 до № 62 за 1911 – 1984 рр.

Опис скалала зав. сектору наукового
дослідження і формування фондів
особового походження

С.В. Старовойт

Грудень 2001 р.